

Wstęp

Współczesność jest nacechowana zmiennością. Doświadczamy zmian o charakterze ciągłym, przewidywalnym, ale też tych przejawiających się w postaci nagłych, zaskakujących zjawisk. Wśród doświadczanych na co dzień zmian ciągłych można wymienić zmiany technologiczne, społeczne i gospodarcze. Od dawna jesteśmy użytkownikami coraz to nowszych technologii. Postęp w tej dziedzinie ułatwia dostęp do informacji, komunikowania się globalnego, wspiera naszą aktywność, jest wykorzystywany w pracy. Sprawia, że żyje nam się łatwiej. O skutkach tego postępu można mówić również w negatywnym aspekcie, wskazując na wykluczenie cyfrowe, narzucanie określonych stylów życia i aktywności, dyskryminacje. W ostatnich dekadach doświadczamy ponadto przyspieszającego starzenia się społeczeństw na świecie i musimy mierzyć się z wyzwaniami, jakie niesie ono za sobą. Wyzwaniem współczesności jest należyte przygotowanie do pracy z osobami starszymi, jak i zapewnienie im odpowiedniej opieki. Jest nim prócz tego pogłębiające się rozwarstwienie społeczne powodujące wzrost ubóstwa oraz marginalizację i wykluczenie osób borykających się z biedą. W tym kontekście fundamentalne zagadnienie stanowią działania włączające. Oprócz tego, że w ostatnich latach jesteśmy świadkami wymienionych wyżej przeobrażeń dających się przewidzieć, mamy dodatkowo do czynienia z przypadkiem nagłej, gwałtownej zmiany, która zaskoczyła mieszkańców całego świata, czyli z pojawieniem się wirusa SARS-CoV-2 wywołującego pandemię COVID-19. Artykuły zawarte w niniejszej książce poruszają tematykę związaną z edukacją, wyzwaniami starzejącego się społeczeństwa z uwzględnieniem wyzwań medycznych, wykluczenia społecznego, pracy socjalnej, mediów.

Pierwszą część książki zatytułowaną „Społeczno-edukacyjne wyzwania w perspektywie przemian cywilizacyjnych” rozpoczyna artykuł Natalii Tomczyk „Indywidualne aspekty wypalenia zawodowego w narracji nauczyciela edukacji przedszkolnej”. Autorka w tekście podkreśliła ważkość zawodu nauczyciela edukacji przedszkolnej, zwróciła uwagę na specyfikę tej pracy oraz wymagania z nią związane. Przedstawiła poza tym wybrane koncepcje syndromu wypalenia zawodowego – jednocześnie omawiając źródła, mechanizmy i symptomy tego zjawiska. Przeprowadzone badania pozwoliły jej wskazać przyczyny i czynniki determinujące zjawisko wypalenia zawodowego oraz potrzebę profilaktyki w tym zakresie. W artykule „Instagram jako narzędzie oddziaływania na życie studentek pedagogiki będących w ciąży” Paulina Miecznikowska przedstawia, w jaki sposób media społecznościowe są powiązane z codziennym życiem studentek – przyszłych matek. Zwraca również uwagę na to, jakie znaczenie ma dla nich Instagram przed zajściem w ciążę i w jej trakcie. Wskazuje także na typ informacji poszukiwanych przez nie w tym serwisie społecznościowym. Klaudia Markowska w artykule „Seksizm w grach komputerowych na przykładzie postaci kobiecych” analizuje problem różnych form dyskryminacji kobiet w grach komputerowych oraz powielania stereotypowych opinii przez sposób przedstawiania w grach postaci kobiecych. Artykuł zatytułowany „Codzienna rzeczywistość osób starszych w dobie pandemii choroby COVID-19” przygotowany przez Małgorzatę Radkiewicz, Izabelę Woźniak, Julię Kocoń, Jakuba Mikuszeńskiego i Natalię Kuźniak został poświęcony przedstawieniu codzienności osób starszych, ich relacji społecznych, zdrowia fizycznego, psychicznego w dobie pandemii SARS-CoV-2. Izabela Woźniak w artykule „Edukacja medialna osób starszych” porusza istotne kwestie związane ze spędzaniem czasu wolnego, edukacją oraz korzystaniem z mediów przez seniorów. Tę część książki kończy artykuł Doroty Kwaśniewicz-Michalik „»Mam cel – aktywna integracja w gminie Słomniki«. Efektywność działań aktywizujących w percepcji pracownika socjalnego”. Jest on pokłosiem realizacji projektu finansowanego z funduszy Europejskiego Funduszu Społecznego. W artykule przedstawione zostały działania mające na celu efektywne aktywizowanie społeczno-zawodowe klientów pomocy społecznej.

Część drugą książki zatytułowaną „Społeczno-medyczne wyzwania w perspektywie przemian demograficznych” rozpoczyna artykuł Anny Majdy, Joanny Zalewskiej-Puchały oraz Iwony Bodys-Cupak na temat „Nowatorskie metody terapeutyczne stosowane w pracy z seniorami jako forma wsparcia społecznego”. Autorki opisują w artykule nowatorskie metody terapeutyczne, to jest metodę Snoezelen i metodę Montessori, w pracy z osobami starszymi. W artykule

„Wsparcie dla opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych – doświadczenia krakowskie”, przygotowanym przez Alicję Kamińską, Annę Kliś-Kalinowską, Karolinę Walas i Joannę Łatkę, autorki prezentują działania centrum wsparcia opiekunów nieformalnych i opieki nad osobami niesamodzielnymi w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie na rzecz opiekunów nieformalnych, podkreślając jednocześnie, że pomoc oferowana chorym i ich opiekunom nieformalnym przyczynia się do wzmocnienia ich osobistego potencjału, poprawy kondycji psychofizycznej oraz lepszego komfortu życia. W artykule Wiktorii Wieczorek, Jerzego Gąsowskiego, Barbary Gryglewskiej i Karoliny Piotrowicz „Chory z otępieniem – problemy psychologiczno-społeczne” poruszany jest bardzo ważny problem dotyczący pracy i wsparcia chorego oraz jego opiekunów formalnych i nieformalnych oraz ważkości podejmowania edukacji społecznej na temat tej choroby, jej przyczyn i możliwości leczenia, która ma wpływ na postawy społeczne i poprawia komfort życia osób z otępieniem oraz ich opiekunów. Tę część książki kończy artykuł Anny Rudzińskiej, Jerzego Gąsowskiego, Barbary Gryglewskiej i Karoliny Piotrowicz „Wpływ ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 na możliwości adaptacyjne osób starszych”. Autorzy podejmują w nim temat związany z zagadnieniami ograniczenia bezpośrednich kontaktów międzyludzkich, aktywności fizycznej, przebywania w warunkach izolacji oraz negatywnego przekazu medialnego dotyczącego pandemii i ich negatywnych skutków. Wskazują również na problemy marginalizacji społecznej osób starszych oraz konieczności przeciwdziałania negatywnym skutkom pandemii.

Kończąc, pragniemy nadmienić, że idea powstania tej książki zrodziła się z potrzeby promowania aktywności naukowej wśród studentów i absolwentów Instytutu Spraw Społecznych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz nawiązywania szerszej współpracy między studenckimi kołami naukowymi z różnych ośrodków akademickich. Praca jest efektem współpracy między szkołami doktorskimi oraz kołami naukowymi. Autorami zamieszczonych w niej tekstów są studenci i absolwenci Instytutu Spraw Społecznych zaangażowani w działalność Koła Naukowego Wolontariatu oraz studenci szkół doktorskich Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, a także studenci działający w kołach naukowych Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Oddajemy w Państwa ręce owoce działalności badawczej studentów i doktorantów oraz ich opiekunów naukowych.

Anna Mirczak
Katarzyna Jagielska